

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่อง "การพัฒนาคุณภาพแห่งตนโดยการใช้อิทธิกรรรมกลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5" นั้น ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการใช้อิทธิกรรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับและไม่ได้รับการฝึกอิทธิกรรรมกลุ่มสัมพันธ์

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยอิทธิกรรรมกลุ่มสัมพันธ์มีมโนภาพแห่งตนในทางบวกสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยอิทธิกรรรมกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีเยี่ยมอนุสรณ์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528 จำนวน 60 คน ใช้อิทธิกรรรมกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย คือ สับผลจากนักเรียน จำนวน 129 คน แล้วสับผลจากอีกครั้งเพื่อแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. อิทธิกรรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีทั้งหมด 11 กิจกรรม
2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองซึ่ง จูโรรัตน์ เปรมษ์เสีเยียร ได้แปลและดัดแปลงมาจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเพียร์และแฮร์ลี (The Piers-Harris

Children's Self-Concept Scale) จำนวน 80 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นแล้วหาค่าความเที่ยงได้เท่ากับ .82

3. แบบสอบถามปลายเปิดที่ใช้ในการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนในเรื่องสำคัญ ๆ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเนื้อหาของกิจกรรมที่ใช้ฝึก

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ก่อนการทดลองให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองจำนวน 80 ข้อ และแบบสอบถามปลายเปิดที่สร้างขึ้น
2. ฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มทดลองตามวันและเวลาในตารางการฝึกที่กำหนดขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมให้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมตามปกติ
3. เมื่อทำการทดลองครบทุกกิจกรรมแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและแบบสอบถามปลายเปิดชุดเดิมอีกครั้ง โดยให้ทำในวันและเวลาเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมโนภาพแห่งตนระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมโนภาพแห่งตนระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังทำการทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีมโนภาพแห่งตนในทางบวกสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีมโนภาพแห่งตนในทางบวกหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีมโนภาพแห่งตนในทางบวก หลังการทดลองไม่แตกต่างจากก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. ในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยครั้งนี้ปรากฏผลดังนี้

4.1 นักเรียนในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีพื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างความคุ้นเคยและการมีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักสร้างความคุ้นเคยกับคนแปลกหน้า แต่มีบางส่วนที่ก่อนการทดลองมีความคิดเห็นแตกต่างจากหลังการทดลอง โดยคำตอบหลังการทดลองเป็นไปในทางบวก ส่วนกลุ่มควบคุมพบว่านักเรียนมีพื้นฐานดีเช่นกัน และส่วนใหญ่คำตอบก่อนและหลังการทดลองจะไม่เปลี่ยนแปลง

4.2 นักเรียนในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการยอมรับตนเองและความแตกต่างระหว่างบุคคลก่อนการทดลองเป็นไปในทางบวก แต่มีบางส่วนที่มีความคิดเห็นด้านนี้ทางลบ ส่วนหลังการทดลองนักเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นทางบวก และนักเรียนที่ก่อนการทดลองมีความคิดเห็นในทางลบก็เปลี่ยนแปลงไปในทางบวก ส่วนกลุ่มควบคุมนั้นพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองไม่เปลี่ยนแปลง และมีบางคนเปลี่ยนแปลงจากทางบวกเป็นทางลบ

4.3 นักเรียนในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านการมองเห็นคุณค่าของตนเองก่อนการทดลองเป็นไปในทางบวก แต่ก็มีหลายคนที่ไม่เห็นคุณค่าตนเอง เป็นคนไม่ดี ส่วนหลังการทดลองนักเรียนเกือบทั้งหมดมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในทางบวก ส่วนกลุ่มควบคุมนั้นพบว่าก่อนและหลังการทดลองนักเรียนมีความคิดเห็นในทางบวกและทางลบจำนวนพอ ๆ กัน และคำตอบของนักเรียนไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเท่าไรนัก

4.4 นักเรียนในกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในเรื่องการลดระดับความวิตกกังวลก่อนการทดลองเป็นไปในทางที่มีความวิตกกังวลสูง ส่วนหลังการทดลองนักเรียนบางส่วนมีความวิตกกังวลน้อยลง และเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกมากขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมพบว่าก่อนและหลังการทดลองนักเรียนมีความวิตกกังวลในระดับใกล้เคียงกันและไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในทางบวก แต่กลับเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ

4.5 นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองและทัศนคติที่ติดต่อก่อนการทดลองเป็นไปในทางบวกและหลังการทดลองก็ยังคงมีความคิดเห็นในทางบวกเช่นกัน ส่วนกลุ่มควบคุมนั้นพบว่าก่อนการทดลองส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ติดต่อก่อนและหลัง

การทดลองก็ยังคงสภาพเดิม ซึ่งแสดงว่าเด็กกลุ่มนี้มีพื้นฐานที่ดีในเรื่องนี้

4.6 นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความคิดเห็น เกี่ยวกับการสำรวจตนเองและการยอมรับตนเอง เป็นไปในทางที่ไม่ยอมรับในความสามารถของตนเองก่อนการทดลอง ส่วนหลังการทดลองนักเรียนส่วนใหญ่ยอมรับตนเองมากขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก ส่วนกลุ่มควบคุมนั้นพบว่าก่อนและหลังการทดลองนักเรียนมีความคิดเห็นในเรื่องนี้ในทางบวกและทางลบจำนวนใกล้เคียงกัน

4.7 นักเรียนกลุ่มทดลองมีความคิดเห็นในด้านการยอมรับตนเอง การปรับตัว และการปรับปรุงตนเองก่อนการทดลอง เป็นไปในทางลบ ส่วนหลังการทดลองส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไปในทางบวก ส่วนกลุ่มควบคุมนั้นพบว่าก่อนและหลังการทดลองนักเรียนมีความคิดเห็นในเรื่องนี้เป็นไปในทางลบเป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีมโนภาพแห่งตนในทางบวกสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถใช้ในการพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนได้ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามโนภาพแห่งตนของบุคคล โดยมุ่งที่การสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเองของนักเรียน ให้รู้สึกมองเห็นคุณค่าของตนเอง ยอมรับในความสามารถของตนเอง ไม่รู้สึกเป็นปมด้อยในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนมีความคิดเห็นต่อตนเองในทางบวก นอกจากนั้นกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้ในการฝึกยังทำให้นักเรียนเข้าใจตนเอง สามารถประเมินผลการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนได้วิเคราะห์และค้นพบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เปิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ โดยเน้นให้ครูพยายามจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พยายามค้นหาและพบคำตอบด้วยตนเอง อันมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (คึกษา แอมมณี 2522:200) ในการฝึกกลุ่มสัมพันธ์นั้นนักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีโอกาสเสนอความคิดเห็นในการอภิปราย เมื่อเสร็จจากการทำกิจกรรมทุกครั้งทำให้นักเรียนได้ฝึกความเชื่อมั่นในตนเอง ให้กล้าพูดในสิ่งที่ตนเองคิด การแสดงความคิดเห็นจะไม่มีถูกหรือผิด ครูจะนำความคิดเห็นของทุกคนมาพิจารณาแล้วช่วยกัน

ประสานความคิดเป็นข้อสรุปของแต่ละกิจกรรม ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกและมองเห็นคุณค่าของตนเองต่อกลุ่ม จึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาภาพแห่งตนในทางบวกของเด็กได้เป็นอย่างดี หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จึงมีพัฒนาภาพแห่งตนในทางบวกสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลามา อังตระกูล (2524 :44) ซึ่งได้ทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น ซึ่งพบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อศึกษาถึงพัฒนาการของกลุ่มทดลองปรากฏว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีพัฒนาภาพแห่งตนในทางบวกสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีพัฒนาภาพแห่งตนในทางบวกหลังการทดลองไม่แตกต่างจากก่อนการทดลอง ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจากกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อตนเอง ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นเป็นเรื่องที่ยากพอควร แต่ไม่ได้หมายความว่าทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ลูซ่า สันทน์เอม และ ลูราจค์ สันทน์เอม (2521 :82) ได้เสนอแนวทางสำหรับครูในการเปลี่ยนทัศนคติอันไม่พึงประสงค์ของเด็กไว้ดังนี้

1. ชี้แจงอธิบายให้เด็กได้เข้าใจอย่างถ่องแท้
2. อารมณ์มีส่วนในการสร้างทัศนคติมาก การบ่มุอารมณ์ให้เด็กชอบในสิ่งที่เด็กไม่ชอบมาก่อนจะช่วยให้เด็กเปลี่ยนทัศนคติได้
3. การคัดสิ่งแวดล้อมทางสังคมให้เด็ก ถ้าเด็กได้อยู่ในสังคมที่มีทัศนคติที่ดี เด็กจะสามารถแก้ไขทัศนคติบางอย่างได้
4. การอ่านหนังสือที่ดีโดยมีครูคอยชี้แนะจุดสำคัญหลังจากการอ่าน
5. การคัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนโดยการกระทำโดยครูคอยดูแลให้ความช่วยเหลือ

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้ฝึกช่วยส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนตามแนวทางที่กล่าวมาแล้วอย่างดียิ่ง เพราะมีทั้งการชี้แจงอธิบายให้นักเรียนตระหนักถึงส่วนที่ดีและคุณค่าของตนเอง การร่วมกิจกรรมกลุ่มยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมของนักเรียนได้มาก เพราะนักเรียนได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมแห่งการยอมรับ บรรยากาศแห่งการเป็นมิตร การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การปลอดภัยจากการตัดสินและวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้เด็กพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง

เพื่อการเรียนรู้ (ทศนา แยมมณี 2526:26) สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเอง ของเด็กทั้งสิ้น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นประสบการณ์ที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้โดยการกระทำ ประสบการณ์ เช่นนี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อตนเองไปในทางที่ดีขึ้น หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองจึงมีมโนภาพแห่งตนในทางบวกสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่ามโนภาพแห่งตน เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ จากการศึกษาของ กาญจณี แกล้วทง (2522:20-34) ในการใช้ เทคนิคแม่แบบเพื่อเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์บ้านศีร์ษะธรรมราช ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแทรปปาและไฟร์ค (Treppa and Frike 1972:466-468) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกความไวในการรับรู้ที่มีต่อความ เข้าใจตนเองของผู้รับการฝึก พบว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตนเอง ไปในทางที่ดีขึ้น ในด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง คุณค่าของการมีชีวิตอยู่ การนับถือ ตนเอง การยอมรับตนเอง ซึ่งสรุปได้ว่ากลุ่มทดลองมีมโนภาพแห่งตนสูงขึ้นนั่นเอง แสดงให้เห็นว่า มโนภาพแห่งตนเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ถ้าผู้เรียนได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีแม่แบบ ที่ดี และได้รับประสบการณ์ที่ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ในการทดลองฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้น ผู้วิจัยได้ใช้ห้องจริยศึกษาเป็นห้องทดลอง โดยการทำตารางการฝึกตามวันและเวลาที่กำหนดแล้วนำตารางการฝึกไปติดไว้ในห้องเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกห้อง บอกกับนักเรียนกลุ่มทดลองว่า ให้มาพบกันที่ห้อง ทดลองตามวันเวลาที่กำหนดไว้ในตารางการฝึก ปรากฏว่าเมื่อถึงเวลาฝึกทุกครั้ง นักเรียน กลุ่มทดลองทุกคนจะมาที่ห้องทดลองเอง โดยไม่ต้องรอให้ไปเตือน ส่วนใหญ่จะมาตรงเวลาอย่าง ลม้าย่อมและไม่ขาดการฝึก แสดงว่านักเรียนให้ความสำคัญและสนใจในกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในระยะแรก ๆ นักเรียนบางคนไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม แต่ก็กระตือรือร้นในการ ร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้แก้ปัญหานี้โดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ให้ความไว้วางใจ และความเชื่อถือ (พรณทิพย์ เกษะนันท์ 2516:65) กระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มากขึ้น

หลังจากการฝึกแต่ละกิจกรรมทุกครั้ง ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนประเมินตนเองหลังจากการ ร่วมกิจกรรม ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่บอกว่าพอใจและได้รับประโยชน์จากกิจกรรมเป็นอันมาก เพราะได้เรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร ได้ฝึกทักษะการพูด

ทำให้กล้าแสดงออกในความสามารถที่ตนเองมีอยู่อย่างเชื่อมั่นในตนเอง ได้พัฒนาตนเองในการทำงาน กลุ่ม รัชการให้ความร่วมมือกับกลุ่มทำให้รู้สึกว่าคุณค่า กิจกรรมต่าง ๆ ยังส่งเสริมในด้านความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนได้รู้จักการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและสามารถนำข้อคิดจากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ที่นักเรียนชอบมากคือได้รับความสนุกสนานในขณะเข้าร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมแบ่งกลุ่ม ซึ่งมีหลายแบบไม่ซ้ำกัน ในเรื่องนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ แอสตรังค์ (Strang 1946:13-14) ที่ว่ากลุ่มสัมพันธ์มีคุณค่าในด้านการสนองความต้องการพื้นฐานทางด้านจิตใจของบุคคล และยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม ทัศนคติ ความสนใจและความเจริญงอกงามในด้านความรู้และทักษะอีกด้วย เมื่อนักเรียนได้รับการพัฒนาดังกล่าวจะทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจ มั่นใจ และเพิ่มคุณค่าของตนเอง มีความสุข อบอุ่นใจ รู้สึกว่ามีคนรักตน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี นั่นคือมีมโนภาพแห่งตนดีขึ้น

เมื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในเรื่องต่าง ๆ ตามเนื้อหาของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จากแบบสอบถามปลายเปิดจะสังเกตเห็นได้ว่านักเรียนกลุ่มทดลองจะมีการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เป็นไปในทางบวกเป็นส่วนใหญ่เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมนั้นก่อนและหลังการทดลองคำตอบก็ยังคงเหมือนเดิมเป็นส่วนใหญ่ และบางคนมีการเปลี่ยนแปลงจากทางบวกเป็นทางลบซึ่งทำให้เกิดข้อคิดว่าถ้าเด็กได้รับประสบการณ์ที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองจะสามารถทำให้มโนภาพแห่งตนของเด็กเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกมากขึ้น การตัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่สร้างเสริมมโนภาพแห่งตนในทางบวกให้แก่เด็กนั้นสามารถช่วยให้เด็กได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สัมภาษณ์ สัตระดับ (2527:18-22) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนว่า ควรมีส่วนของการพัฒนาในเรื่องของการทำงานร่วมกัน บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม การดูแลช่วยเหลือกันและกันและกิจกรรมการสอนต้องทำทนายให้นักเรียนรู้จักคิด การให้เหตุผลและการแสวงหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ก็มีแนวคิดและหลักการเดียวกันนี้ ดังนั้นจึงควรนำมาจัดควบคุมหรือบูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสามารถใช้ได้ในทุกขั้นตอนของการสอน ตั้งแต่ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ ในขั้นต่าง ๆ เหล่านี้ถ้าครูได้นำกิจกรรมกลุ่มมาสอดแทรกให้เด็กได้เรียนรู้ตามวิธีการของกลุ่มสัมพันธ์ก็จะทำให้เด็กได้มองเห็นคุณค่าของตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญต่อการร่วมมือกับกลุ่ม ได้มองเห็นความสามารถของตนเองอย่างชัดเจน สิ่งเหล่านี้จะมีผลทำให้เด็กมีมโนภาพแห่งตนในทางบวกสูงขึ้น สังเกตจากคำตอบก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองได้อย่างชัดเจนว่า หลังจากการได้ฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปแล้ว นักเรียนมีทัศนคติต่อตนเองเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก แสดงว่า

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้สึก
 ผิดคิด เกี่ยวกับตนเองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ซึ่งเป็นไปตามหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวไว้
 ย่อสัง เกิดที่พบอีกประการหนึ่งคือ กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนต้องล่อตลกคล้องกับวัย ประสบการณ์ ช่วง
 ความสนใจ ระดับวุฒิภาวะ และความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน (ลัมพงษ์ จิตระดับ 2527 :
 18-22) จึงจะประสบความสำเร็จและกิจกรรมนั้นต้องประยุกต์ให้ทันกับเหตุการณ์ได้ ในการจัด
 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ยึดถือหลักการนี้มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ก็พบว่านักเรียนมี
 ความสนใจที่จะร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดีทุกคนและทุกกิจกรรมด้วย

กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นยังสามารถทำให้นักเรียนมีความภูมิใจในตนเองและ
 ยอมรับตนเองมากขึ้น เดชา นุ่นพันธ์ (2525:42-43) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยกระบวนการ
 กลุ่มสัมพันธ์ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์ ความภูมิใจในตนเองและทัศนคติต่อวิชา
 คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าคะแนนจากการสอบ วัดตัวแปรทั้งสามของ
 กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการยอมรับตนเอง
 นั้น นิตยา เขียงทอง (2526:40-42) ได้ศึกษาถึงผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการยอมรับตนเอง
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการยอมรับ
 ตนเองสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความภูมิใจในตนเอง
 และการยอมรับตนเองนี้มีผลต่อมโนภาพแห่งตนในทางบวกของนักเรียนมาก จากการสังเกตขณะที่
 ทดลองฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์พบว่า เมื่อนักเรียนได้แสดงความสามารถจนเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
 นักเรียนจะมีท่าทางภูมิใจและอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป ทุกคนต้องการเป็นส่วน
 หนึ่งของกลุ่ม ตั้งใจทำกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
 เป็นไปด้วยดี สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อตนเองทั้งสิ้น

จากประสบการณ์ในการทดลองสอนตามกิจกรรมที่สร้างขึ้น มีข้อสังเกตที่ควรคำนึงถึง
 คือ ผู้สอนต้องสร้างความประทับใจในทางบวกให้เกิดแก่นักเรียนตั้งแต่กิจกรรมแรก พยายามทำ
 ให้นักเรียนยอมรับในตัวผู้สอนซึ่งจะทำให้เด็กกล้าเปิดเผยตัวเองและร่วมอภิปรายด้วยความ
 จริงใจ ผู้สอนต้องให้ความสนใจและสังเกตปฏิกิริยาในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคนอย่าง
 ใกล้ชิดและทั่วถึง พยายามให้โอกาสทุกคนได้แสดงความสามารถและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
 อย่างเต็มความสามารถและให้แรงเสริมเด็กอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ
 ในตนเองและเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ในการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์นั้นยังยึดที่นำสนใจอีกประการ

หนึ่งคือ ครูผู้สอนต้องมีทักษะในการนำอภิปรายเพื่อเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการ ถ้านักเรียนอภิปรายนอกประเด็น ผู้สอนจะต้องพยายามใช้คำถามเพื่อให้เข้าสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการและประสานความคิดของนักเรียนคนเป็นข้อสรุปของแต่ละกิจกรรม ชั้นอภิปรายเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดของการสอน ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ในขั้นนี้ผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้พูด ได้แสดงความคิดเห็น และค้นพบข้อเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สิ่งที่ควรคำนึงถึงอีกประการหนึ่งคือ ผู้สอนต้องดำเนินการฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในทุกขั้นตอนให้ลูกกลุ่มาน น่าสนใจและให้นักเรียนมองเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกทุกครั้ง เพื่อให้นักเรียนเต็มใจที่จะร่วมกิจกรรมและต้องการที่จะฝึกในกิจกรรมครั้งต่อไป การประเมินผลหลังจากการฝึกในแต่ละกิจกรรมจะทำให้ผู้สอนได้ทราบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สอนอย่างไร ดังนั้นเมื่อประเมินผลหลังจากการฝึกแล้ว ถ้าพบว่านักเรียนคนใดยังไม่เข้าใจในเรื่องใด ครูควรเรียกมาทำความเข้าใจเป็นรายบุคคล จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

1.1 ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและห้องเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพแห่งตนให้กับนักเรียน คือ ให้การยอมรับ ยกย่องในความสามารถและส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกในความสามารถด้านต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่

1.2 ควรนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเรียนการสอน เพราะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาคุณภาพแห่งตนในทางบวก การนำมาใช้อาจจะฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์โดยตรงหรือการฝึกโดยสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ก็ได้

1.3 ควรตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องพัฒนาคุณภาพแห่งตนว่ามีผลต่อนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ทัศนคติทางการเรียน พฤติกรรมและบุคลิกภาพ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนควรเข้าใจบทบาทของตนเองที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพแห่งตนของนักเรียน

1.4 ทางโรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้กับครู เกี่ยวกับวิธีการที่ครูจะช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพแห่งตนของนักเรียน เพื่อให้ครูได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาคุณภาพแห่งตนของนักเรียน

1.5 ควรฝึกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 11 กิจกรรมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกคน เพื่อพัฒนาให้เด็กมีมโนภาพแห่งตนในทางบวก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนามโนภาพแห่งตนโดยการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อศึกษาว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์จะสามารถพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนได้ทุกระดับหรือไม่ และให้ผลแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาถึงวิธีการอื่น ๆ ที่สามารถพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการหลาย ๆ วิธีในการพัฒนามโนภาพแห่งตนในทางบวกให้แก่เด็ก

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการนำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการพัฒนา นักเรียนในด้านอื่น ๆ และใช้ในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

2.4 ควรมีการศึกษาถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย